

Výstava *Bez hranic* mapuje výtvarnou kulturu středověkého Krušnohoří – vůbec poprvé představí náhrobek Jana Hasištejnského z Lobkovic

Valdštejnská jízdárna: 27. listopadu 2015 – 13. března 2016

Výstava *Bez hranic. Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí* představí v Národní galerii v Praze umělecké bohatství Krušnohorského regionu z období mezi lety 1250 a 1550. Rozkvět hraniční oblasti a jejích lokálních uměleckých ohnisek, jimiž byla bohatá královská a poddanská města, velké a významné kláštery či hornická centra, bude ilustrovat na dvě stě uměleckých artefaktů. Řadu z nich budou mít diváci možnost vidět zcela poprvé a na dlouhou dobu pravděpodobně také naposledy.

Velké křídlové oltáře, deskové a knižní malířství, sochařství, architektonické skulptury či památky zlatnictví a uměleckého řemesla ukáží význam a bohatství severozápadních Čech, jejichž značná část byla v minulosti hraničním regionem. Ten mnohdy velmi citlivě reagoval na změny politické, hospodářské a náboženské situace na české a saské straně Krušných hor. Název *Bez hranic* tak odkazuje na těsné kontakty a provázanost krajin po obou stranách krušnohorského hřebene. „*Přeshraniční oblast Krušných hor vykazovala v období vrcholného a pozdního středověku intenzivní obchodní a kulturní provázanost Českého království a Saského kurfiřtství. Cílem výstavy je představit divákům kulturní a umělecké bohatství, ale také posílit identitu regionu, jež byla do značné míry zapomenuta v důsledku událostí minulého století i ztrátou kulturní krajiny povrchovou těžbou uhlí,*“ říká autorka výstavy Michaela Ottová.

Dvě cesty do historie

Symbolické volbě názvu odpovídá i architektonické řešení expozice, které diváka provádí historickými trasami severočeského regionu. Přes města tvořící hospodářské zázemí života na horách – královské Litoměřice, Ústí nad Labem, Louny, Žatec, Most, Teplice, poddanský Chomutov, Děčín, Kadaň – vedly z Prahy, centra Českého království, dvě obchodní komunikace spojující Čechy a Sasko. Jednou z nich byla tzv. Labská cesta do Drážďan, druhou pak tzv. Saská cesta přes Louny a Most do Freibergu.

Umělecká díla z období od poloviny 14. století až do vypuknutí husitství pocházejí ponejvíce z Prahy, kde byla objednáвана významnými šlechtickými rody pro jejich panství v severozápadních Čechách (např. Madona z Bečova). Po ukončení husitských válek a díky následné konsolidaci politických a hospodářských poměrů v zemi, se situace v mnohém změnila. Artefakty vzniklé od druhé poloviny 15. století jsou představeny v celcích příslušejících k městskému centru – královskému či poddanskému, nebo k významnému klášteru. Někdejší význam regionálních center odráží expoziční soubory pěti královských měst: Litoměřic, Ústí nad Labem, Žatce, Loun a Mostu.

Výstavní oddíly věnované jednotlivým důležitějším poddanským městům ukazují uměleckou reprezentaci jejich šlechtických majitelů doby gotiky a renesance – např. Weitmilů v Chomutově, Vartemberků v Děčíně, Fictumů a Lobkoviců v Kadani či Šliků v Jáchymově. Mimořádné exponáty představují také dva výstavní celky spojené s kláštery v Kadani a v

Oseku. Z františkánského kláštera Čtrnácti sv. pomocníků v Kadani pochází náhrobek Jana Hasištejnského z Lobkovic a z cisterciáckého kláštera v Oseku třeba monumentální kamenná Madona z první poloviny 14. století. Památky uměleckého řemesla (Monstrance z Ústí nad Labem) a knižní kultury (např. Lounský graduál Pavla Mělnického) jsou instalovány samostatně a jejich instalace evokuje chrámové či klášterní pokladnice.

Závěrečná část expozice je věnována fenoménu horních měst na české i saské straně Krušných hor a kultuře, která se rozvíjela v souvislosti s tzv. stříbrnou horečkou, probíhající od konce 15. století ve Freibergu, Annabergu, Jáchymově či Krupce. Představuje ale rovněž díla, spojená se jmény sochařů a malířů působících v Sasku a zasahujících svojí činností do prostoru severozápadních Čech (oltář z Jáchymova – Lucas Cranach st. a dílna).

Stovky let staré příběhy

„Řada děl byla díky projektu restaurována, mnoho artefaktů je mimo region prezentováno vůbec poprvé. Je jím i stěžejní exponát, mimořádná kamenosochařská památka z kadaňského františkánského kláštera vytvořená putujícím kameníkem Ulrichem Creutzem. Jeho jméno je vytesáno po obvodu náhrobku Jana Hasištejnského z Lobkovic. Objednatel náhrobku, významný šlechtic a hejtman Kadaně a Žatce, byl spolu s bratrem, humanistou Bohuslavem Hasištejnským z Lobkovic, hlavním patronem kadaňského kláštera. Proto si Jan zvolil klášterní kostel jako místo posledního odpočinku. Janově spiritualitě odpovídala i volba náhrobku typu transi se zobrazením práchnivějícího těla, které zdůrazňuje pomíjivost lidského života. Náhrobek se původně skládal ze dvou částí – z vystavené tumby s expresivním reliéfem skeletu s atributy hříchu a zmaru, a z desky s rytířským portrétem zemřelého, datované letopočtem 1516, která je zazděná v chóru kadaňského klášterního kostela,“ popisuje Michaela Ottová.

Výtvarným protipólem monumentálního kamenosochařského díla je drobná soška Panny Marie z Květnova u Chomutova, kterou na výstavu zcela mimořádně zapůjčilo litoměřické biskupství, ač je předmětem živého kultu, doloženého od pozdního 16. století. Ke vzniku poutního místa se váže legenda o zázračném nalezení sochy, napomínající z křoví klejícího pasáčka dobytka. Panna Marie z Květnova je nazývána „královnou Krušných hor“. Zpodobňuje ikonografický typ *Panny Marie v naději*, oslavující panenství a mateřství – v Mariině lůně je drobná figurka žehnajícího Ježíška. Je velmi pravděpodobné, že iniciátorkou kultu Panny Marie v naději v Květnově byla manželka tehdejšího majitele chomutovského panství Beneše z Weitmile – Benigna. Poprvé po restaurování mohou návštěvníci vidět třeba výjimečně kvalitní řezby a malby křídlového oltáře z Ústí, reliéfy a malby oltáře z Kadaně nebo téměř na poslední chvíli zachráněnou monumentální řezbu Ukřižovaného Krista z Krupky, poničenou dřevokazným hmyzem.

Výstava *Bez hranic* je výstupem mnohaletého výzkumu historiků z Katedry historie FF Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a historiků umění z Ústavu pro dějiny umění FF Univerzity Karlovy v Praze. Jedním z nejvýznamnějších iniciátorů výzkumu gotického umění v severozápadních Čechách byl pražský Němec Josef Opitz, který uspořádal první soubornou výstavu gotického umění v muzeích v Chomutově a v Mostě roku 1928. Na Opitze navázala řada dalších badatelů, doposud se však nikomu kromě něj nepodařilo uskutečnit soubornou monografickou výstavu středověkého umění tohoto regionu. Výstava ve Valdštejnské jízdárně je tak vůbec první reprezentativní přehlídkou středověkého umění krušnohorského regionu v Praze. K výstavě je připraven bohatý doprovodný program a výpravný průvodce. Vyčerpávající údaje ke všem vystaveným dílům přinese připravovaný vědecký katalog, představující i ukázky architektury, nástěnných maleb a dalších artefaktů, které nemohly být do výstavy z mnoha důvodů zařazeny.

Bez hranic. Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí

Termín: 27. 11. 2015 – 13. 3. 2016

Místo konání: Národní galerie v Praze – Valdštejnská jízdárna

Autorka výstavy: Michaela Ottová

Kurátoři výstavy NG: Jan Klípa, a Štěpánka Chlumská

Výstava vznikla ve spolupráci Národní galerie v Praze, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Biskupství litoměřického.

Projekt byl nevznikl bez velkorysé podpory a pochopení zapůjčitelů, kterých je více než padesát. Záštitu nad výstavou převzali ministr kultury České republiky Daniel Herman, hejtman Ústeckého kraje Oldřich Bubeníček a hejtman Karlovarského kraje Martin Havel.

Výstava je výstupem projektu Umělecká výměna v regionu Krušnohoří mezi gotikou a renesancí realizovaného v rámci Programu NAKI Ministerstva kultury ČR.

Doprovodné programy

ČTVRTEČNÍ KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY S AUTORY A KURÁTORY VÝSTAVY

10. 12. – 21. 1. – 18. 2. – 17. 3. vždy v 16.30

150 Kč / 100 Kč (zahrnuje vstupné i odborný výklad) / cca 90 min.

ČTVRTEČNÍ KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY

7. 1. – 4. 2. – 3. 3. vždy v 16.30

150 Kč / 100 Kč (zahrnuje vstupné i odborný výklad) / cca 90 min.

SOBOTNÍ KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY

5. 12. – 9. 1. – 16. 1. – 30. 1. – 13. 2. – 27. 2. – 12. 3. vždy v 15.00

150 Kč / 100 Kč (zahrnuje vstupné i odborný výklad) / cca 90 min.

PŘEDNÁŠKY S DATAPROJEKČÍ

V průběhu výstavy budou pořádány přednášky odborníků.

Více na www.ngprague.cz

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY NA OBJEDNÁVKU

Objednejte si komentovanou prohlídku v českém jazyce.

Cena za výklad 1000 Kč / skupina (max. 28 osob) / 90 min.,
rezervace min. 2 týdny předem

PROGRAMY PRO ŠKOLY A PEDAGOGY

„Umění bez hranic“ aneb dílna středověkého řezbáře – program s výtvarnou aktivitou pro I. stupeň ZŠ

„Umění bez hranic“ – program pro II. stupeň ZŠ a SŠ

Cena: 800 Kč / skupina do 20 osob (program) + 20 Kč / žák (vstupné),
při počtu 21–28 dětí ve skupině 60 Kč / žák (program a vstupné),
cca 120 min.

10. 12. – 16.00 Komentovaná prohlídka pro pedagogy

odborný výklad pro pedagogy všech typů škol s autorkou výstavy Michaelou Ottovou
cca 90 min, rezervace nutná, zdarma

SOBOTNÍ VÝTVARNÉ DÍLNY PRO DĚTI A RODIČE

19. 12. – Pod pláštěm Panny Marie

Víte, co se skrývá pod Mariiným pláštěm? Co označuje slovo polychromie? Mnoho dalších zajímavostí o středověkém umění se dozvíte na vánoční výtvarné dílně se sochařkou K. Housovou Mizerovou.

23. 1. – Socha svěťice, dláto a palice

K čemu slouží palice? Jak se pracuje s dlátem? Na tyto a další otázky nám odpoví sochařka a řezbářka M. Mézlová, lektorka a vedoucí kurzů řezbářství Magmé, pod jejímž dohledem si z lipového dřeva vyřežeme atribut sv. Barbory.

20. 2. – Jak vdechnout hlíně život

Keramickou dílnu, na které si vysvětlíme a vyzkoušíme středověký postup výroby kachlů, povede keramik a kamnář M. Hadrava z jihočeského Klikova.

5. 3. – Hrdinové ze Zlaté legendy

Pojďme se setkat s odvážnými, silnými a moudrými hrdiny a hrdinkami středověku. Formou komiksu ztvárníme jejich dobrodružné životy.

Dílny se konají vždy v 10.30 hod (6–9 let) a ve 14.30 hod (10–14 let) / 120 Kč za osobu (zahrnuje vstupné, odborné vedení a výtvarný materiál)

Rezervace nutná: horinkova@ngprague.cz, 221 879 225, 217, doba trvání cca 2,5 hod.

CELODENNÍ VÝTVARNÉ DÍLNY PRO MLÁDEŽ A DOSPĚLÉ

14. 2. 10.30–17.00

Od kresby k reliéfu řezbářská dílna s K. Housovou Mizerovou

21.2. 10.30–17.00

Mistři dláta řezbářská dílna s J. Stehlíkem

Řezbářské umění severozápadních Čech nám bude inspirací pro jednodenní řezbářské dílny. Pod vedením odborníků nahlédneme do tajů, záludností i krás tohoto uměleckého oboru, dozvíme se, jaké materiály, nástroje a postupy se při práci se dřevem používají, a pokusíme se zhotovit jednoduchý reliéf z lipového dřeva. 600 Kč (zahrnuje vstupné, komentovanou prohlídku, výtvarný materiál a odborné vedení)

Rezervace nutná: horinkova@ngprague.cz, 221 879 225, 217

otevřený výtvarný ateliér „u mistra řezbáře“

– přednáškový sál –

na balkóně Valdštejnské jízdárny se samoobslužnými výtvarnými a herními aktivitami a volně přístupnou menší knihovnou.

Pracovní listy nejen pro děti – k zakoupení na pokladně.

Informace a rezervace:

Lektorské oddělení NG v Praze, ak.educ@ngprague.cz,

tel.: 221 879 216, 217, 225, www.ngprague.cz. Změna vyhrazena. Není-li uvedeno jinak, místo setkání u pokladny Valdštejnské jízdárny

Tiskové materiály a obrazový doprovod

ftp://78.41.22.132/press

login: press

heslo: press*2015*

Upozornění

Poskytnutý fotomateriál, který přebíráte od zhotovitele: Národní galerie v Praze, Staroměstské náměstí 12, 110 15 Praha 1, užijete výhradně pro účely propagace Národní galerie v Praze a u uveřejněné reprodukce vždy uvedete Fotografie © 2015 Národní galerie v Praze. Současně se zavazujete, že neposkytnete tento fotografický materiál třetí straně, nebudete jej archivovat a plně se zavazujete k dodržování autorských práv.

Generální partner

Komerční banka

Hlavní mediální partner

Česká televize

Kontakt

Národní galerie v Praze
Staroměstské náměstí 12, 110 15 Praha 1

[Web](#) | [Facebook](#) | [Twitter](#) |

[Instagram](#) | [YouTube](#)

Mediální partneři

Český rozhlas, Hospodářské noviny,
Aktuálně.cz, Prague Events Calendar,
Anopress IT, The Museum Channel,
Artmap

Tereza Ježková

PR manager

+420 728 301 377

jezkova@ngprague.cz